

Ilkka Taipale
Joukkolääketieteen dosentti
HUS hallituksen jäsen
Helsingin kaupunginvaltuutettu

Ilkka Taipaleen eriävä mielipide

Laakson sairaala – tuumaustaukoa tarvitaan

6.4.2020

1. Tämän koronaviruskevään kansainvälisiä ja kansallisia taloudellisia, lyhyen ja pitkän aikavälin seurauksia vasta arvioidaan. Jo nyt ennakoidaan maamme BKT:n laskevan jopa 10% tänä vuonna. Laskelmat tarkentuvat lähiviikkoina – ja kuukausina, vain alaspäin.
2. Samaan aikaan Helsingin kaupungin ja HUS:n hallituksille ja valtuustoille ollaan esittämässä Laakson mammuttisairaalan rakentamista.
3. 300 x 300 metrin suuruiselle, ahtaaksi jo todetulle tontille tulisi lähes tuhannen sairaansijan laitos, sen rakentaminen maksaisi yli miljardi Euroa (1). Pelkästään sen maanalaiset rakennelmat maksaisivat noin 80% Uuden lastensairaalan kustannuksista. Tätä varten tuskin syntyy tukisäätiötä ja kansalaiskeräystä saati ylimääräistä valtionapua.
4. Alueen liikennettä lisäävät sairaalaa vinottain vastapäätä tuleva HIFK:n Gardenia-kompleksi sekä noin tuhannelle ihmiselle Auran sairaalan alueelle rakennettavat asunnot.
5. **Laakson sairaalaan aiottujen yksiköiden vuosittaiset käyttökustannukset nousevat nykyisestään 50 miljoonalla Eurolla.**
6. Samaan aikaan HUS:lla on tekeillä muita mittavia hankkeita: Uusi Siltasairaala (trauma ja syöpäsairaala), Uusi silmäsairaala, Lastenklinikan peruskorjaus Puistosairaalaksi, Jorvin ja Peijaksen sairaaloiden massiivinen peruskorjaus ja suuret lisärakennukset, Korvaklinikan peruskorjaus, aikanaan Iho- ja allergiasairaalan peruskorjaus. Helsingin kaupungilla puolestaan Malmin sairaalan lisärakennus.
Laakson sairaalaa tulee tarkastella alueellisesti yhdessä näiden kanssa.
7. Suomi on selkeästi asettanut terveydenhuollon painopisteeksi perusterveydenhuollon kehittämisen. Sadan uuden lääkäriviran perustaminen Helsingin terveyskeskuksiin maksaa kolmanneksen Laakson käyttökustannusten vuotuisesta noususta.

Kun Laakso-hankkeen perusteluissa korostetaan, että psykiatristen potilaiden on parasta olla lähellä somaattisia osastoja, ei huomata avohoidossa olevien potilaiden merkittävää ylikuolleisuutta somaattisiin tauteihin. Avohoito ei ole kantanut vastuuta tästä suuremmasta ongelmasta.

8. Terveyskeskusten vahvistamistakin tärkeämpi – ja halvempi - tavoite olisi luoda suurten kansantautien ehkäisyohjelma, joka myös toteutettaisiin. Mutta: ”Ensinnä tehdään sairaita ja sitten sairaala”. Yliopistollisia terveyskeskuksia on perustettava avohoitoon, mm Itä-Helsinkiin, jossa sairaanhoito-alan koulutuskin on siirretty.

Edeltävän takia nyt olisi otettava tuumaustauko. HUS:n tulisi vaatia, että tämän aikana ja ennen rakennuspäätöksiä olisi päätettävä :

- a) **Mitä toimintoja voitaisiin sijoittaa muiden sairaaloiden tai kiinteistöjen yhteyteen.** Tällaisia olisivat mm neurologinen ja sydänkuntoutus, geriatriset osastot, saattohoito, poliklinikoista suuri osa.
Vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja voisivat olla mm Jorvin ja Peijaksen sairaalat uudisrakennuksineen, Hesperia-Kivelän sairaala (Hesperian päärakennus saneerattiin vuonna 2005 hybridisairaalaksi ajatellen geriatrisia potilaita), Ortonin sairaalakiinteistö ja Laakson vieressä olevan Synapsia-rakennus sekä Oulunkylän kuntoutussairaala, jopa Kiljavan sairaala. Näissä kaikissa on kokemusta vaativasta kuntoutustoiminnasta, lisäksi Ortonin ja Synapsian alueilla on lisärakennusmahdollisuuksia.
Jo nyt HUS:n Sydänplk on Postitalossa, Naistentautien plk Ruoholahdessa ja Hedelmällisyysplk Tilkassa. Psykiatrisia poliklinikoita/mielenterveystoimistoja on myös eri puolilla.
- b) Vaikka Laakson sairaala (supistettunakin) rakennettaisiin yhteistyössä HUS:n ja Helsingin kaupungin yhteistyössä, olisi **sen toiminnan oltava yhden eli HUS:n hallinnoima.** Vierekkäin olevien Jorvin ja Espoon sairaaloiden välille on kasvanut jo lasiseinä, kun hallinnoijia on kaksi.
- c) **HUS:n ja Helsingin kaupungin psykiatrinen sairaanhoito olisi yhdistettävä** ennen rakentamispäätöstä (2) Tästä tulisi välittömiä säästövaikutuksia
- d) **Lähes 100 palveluasuntojen (24/7) rakentamisesta on tehtävä päätös** ennen psykiatristen sairaansijamäärien mitoittamista ja uudisrakentamista. Helsingin psykiatrisilla vuodeosastoilla on edelleen (ja jo vuosikymmeniä) 60-70 potilasta, jotka pärjäisivät hyvin näissä palveluasunnoissa. Tämän lisäksi oikeuspsykiatrisia potilaita varten tarvitaan vastaavia palveluasuntoja, jolloin yksittäisten potilaiden hoitoajat voisivat lyhentyä jopa muutamalla vuodella.
- e) Etenkin pitkäaikaisten psykiatristen potilaiden osastojen olosuhteiden tulee poiketa kodinomaiseen suuntaan sairaalan muista osastoista. Suunnitelmissa näin ei ole.
Suomen hyväksymä YK:n Vammaisten henkilöiden oikeuksien julistus edellyttää, että ”mikäli vammaisten oleskelu erityislaitoksessa on välttämätöntä, ympäristön ja elinolosuhteiden tulee vastata mahdollisimman suuressa määrin hänen ikäisensä henkilön normaaleja elinolosuhteita”. Tätä eivät HUS eikä Helsingin kaupunki ole noudattaneet.
Tämä edellyttää myös arvioita, miten psykiatristen potilaiden (ml oikeuspsykiatristen potilaiden) hoitoaikojen pituudet jakautuvat. **Myös Niuvanniemen ja Vanhan Vaasan sairaalassa hoidettavat uusmaalaiset potilaat tulisi joitakin poikkeuksia lukuunottamatta saada HUS:n hoidon piiriin. Tästä on niinkään tehtävä selvitys.**
- d) Psykiatrisissa sairaaloissa on perinteisesti ollut vahva osuus toimintaterapialla, liikunnalla, työtoiminnalla. Missä ovat sairaalan uima-altaat, urheiluhalli, juhlasali, musiikki- ja taide- ja puutarhaterapiatilat, työverstaat ja osastojen saunatilat...? Mahtuuko osastoille edes piano, pingis- tai biljardipöytä?
Keskuspuiston käyttömahdollisuuksista (myös oikeus) psykiatristen potilaiden ulkoilualueena on selvítettävä kunnolla.
- f) **Lastenpsykiatrisen osaston ja poliklinikan luonnollisempi paikka olisi Lasten linna lähellä lasten neurologiaa.**
- g) Laakson sairaalaan tulisi yli tuhat (paljonko de facto?) työntekijää. Normaalisti suursairaaloita rakennettaessa rakennetaan samalla henkilökunnalle asuntoja. Nyt sekä **Töölön että Laakson sairaaloiden alueilta puretaan noin sata asuntoa.** Samalla kaupunkiin muuttaisi todennäköisesti osa Kellokoski-Ohkolan nykyisistä työntekijöistä. Monet työntekijät tulevat kolmivuorotöihin ns kehyskunnista asti. Työmatka on tunti suuntaansa ja lisäksi matkakustannukset. Siksi **aravakelpoisia henkilökunnan asuntoja olisi välittömästi rakennettava (200 – 300 kpl) HUS:n ja Helsingin**

kaupungin yhteistyönä. Aurooran alue tarjoaa tähän järkevän mahdollisuuden. **HUS:n olisi edellytettävä, että kaupunki myöntää tarkoitukseen tontteja.**

Laaksoon on kaavailtu peräti 600 auton maanalaista parkkihallia, Kokonaishinta noin 60 miljoonaa Euroa eli yhden autopaikan hinnaksi on arvioitu 100 000 €. Asuntojen rakentaminen henkilökunnalle lähelle vähentää myös pysäköintihallin kokoa, näin tapahtuu myös sairaalan kokoa supistettaessa.

Helsinki ja tuo alue tarvitsee maan alle pikemminkin rengasmetron (mieluummin) tai pizararadan.

Alaviitteet:

- 1) Laakson sairaalarakennusten kokonaishinnaksi arvioitiin kolme vuotta sitten 700 miljoonaksi Euroksi, nyt sen hinta-arvio on 840 miljoonaa Euroa eli +20%. Tämän vuoksi on realistista puhua yli miljardin sairaalarakennushankkeesta, kun sen toteutusvuodet ovat aikaisintaan 2020-luvun jälkipuoliskolla ja lopputulos nähtävissä ehkä 2030-luvun alkupuoliskolla.
- 2) **HYKS:n (HUS:n) ja Helsingin kaupungin psykiatrian pääpulmana on ollut jo 50 vuoden ajan, että niitä ei yhdistetty. Lapinlahden ja Hesperian sairaalaa ei saatu yhteiseen hallintoon HYKS:n vastustuksesta johtuen. Nyt koko HUS:n 20 vuoden toiminta-ajan vastustavana tahona on ollut Helsingin kaupunki, viimeksi sen virkamiesjohto. Asia on siis vuosia ollut esillä tuloksetta.**

Helsingin kaupungin toimintoja on yhdistetty hyvin hitaasti HUS:iin, mutta kumminkin alkaen lasten sairaalahoidosta, sitten pesuloista päätyen muihin tukitoimintoihin, neurologiseen kuntoutukseen, välinehuoltoon, sairaala-apteekkiin ja yhteispäivystykseen. Kaikki nämä yhdentymiset ovat johtaneet merkittäviin säästöihin ja toiminnan tehostukseen.

Nyt viimeksi Hgin kaupungin virkamiesjohto on ilmaissut, että yhdistyminen tapahtuu sairaalan synnyttyä. HUS:n on edellytettävä päin vastaista järjestystä ja nopeasti.